

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. IX. De Pœnis Infidelium signanter Hæreticorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

tamen de novo aliquid sine urgenti fundamento in materia Catholica, quod à prioribus non est assertum, quæ dici possent temeraria privativè.

Quid schismatica. Propositio schismatica dicitur, quæ sine hæresi promovet schisma, vel illud generare aut ad idem inducere potest.

Quid schismatica. Seditiosa videtur, quæ ad seditionem contra Principes vel ad tumultus in republica excitandos conducere potest. Hæc tamen propositio nisi aliunde opponatur doctrinæ fidei aut communi Theologorum, ex tali qualitate non videtur habere censuram propriè Theologicam; etsi alioquin ab Ecclesia ejusmodi propositio merito prohibeatur.

97. Quid blasphemus. Blasphema denique propositio dicitur, quæ injuriam & irreverentiam contra Deum vel Sanctos continet; quæ si pariter involvat errorem contra fidem, simul erit hæretica & blasphema. Qualitates enim seu censurae propositio præmissæ possunt, nonnullæ saltem, in unam eandemque propositionem convenire, v. g. quod sit erronea, scandalosa, piarum aurium offensiva. Nonnulli etiam singulis exempla assignant, quæ tamen non omnia satis congruunt. Nam hæc, *Scultum & inutile est Sacramentum Eucharistia solemnè pompâ per plateas deferre, quæ à Variis refertur ad Sapientes hæreticum, est manifestè hæretica, & contraria Tridentino sess. 13. c. 5. & can. 6.*

98. In certis raris propositioibus Theologicis Pontifex est infallibilis. Quomodo autem in qualificatione propositionum etiam non hæreticarum Papa sit infallibilis, utpote cui submittere se debent omnes fideles, uti in declaratione contrarium an sint liciti, ac in decretis morum; bene tractat *Lugo disp. 20. sect. 3. nu. 109. & seqq.* asseritque oppositum esse erroneum vel errori proximum. Immo *Malderus* pertinaciter hoc affirmantem, esse hæreticum censet *q. 11. art. 2. membro 5.*

QUESTIO IX.

De Pœnis Infidelium signanter Hæreticorum.

99. Non baptizati pœnis Ecclesiasticis non subjacent. IUDÆOS & Paganos non posse ob infidelitatem suam propriè puniri ab Ecclesia certum est. Idemque est de Hæreticis necdum baptizatis, quales sunt multi Anabaptistæ, & varii olim legitimum baptismum non adhibentes. Ratio est: quia non sunt sub jurisdictione Ecclesiæ, ut apertè supponit *Tridentinum sess. 14. cap. 2.* Soli igitur infideles baptizati subjacent pœnis Ecclesiasticis, sive sint hæretici, sive apostatæ, id est, post baptismum transeuntes ad Judæos vel Paganos. Hi enim soli sunt Ecclesiæ subiecti. Et specialiter apostatas incurere omnes pœnas hæreticorum, statuitur *c. Contra Christianos, de Hæreticis in 6. & in Bulla cœnæ.*

Ut porrò pœnæ humanæ incursantur, requiritur hæresis vel apostasia aliquo modo externa: de merè internis namque ne Ecclesia quidem judicat, sive per sententiam ab homine, sive per pœnas à lege latis. Non etiam sufficit hæresis aut apostasia merè externa, quæ v. g. quis simulat metu mortis, aut alterius incommodi, vel spe commodi: nam etsi talis simulatio punibilis sit, reverà tamen non constituit propriè hæreticum, nisi error sit conformis in mente; adeoque non subjacet pœnis hæreticorum simpliciter latis, utpote restringendis, quantum fas est. Pœni in foro externo talis præsumeretur hæreticus aut apostata, & tamquam talis puniretur. Pœnas tamen incurunt hæretici aut apostatæ quantumvis occulti, eas nempe, quæ sententiam judicis non requirunt, v. g. excommunicationem. Quæ autem sententiam exigunt, eo usque non incuruntur ab his cum effectu, etsi sint alioquin iis obnoxii, earumque rei. Quænam vel sententiam, sive condemnatoriam ad pœnam, sive tenore legum, juxta regulas in materia de legibus assignatas, est colligendum.

Nunc itaque in speciali de Hæreticorum pœnis agendum restat. Et hæc quidem aliæ sunt spirituales, aliæ temporales, aliæ corporales. Prima pœna spiritualis est Excommunicatio latæ sententiæ *c. Ad abolendam, de Hæreticis*, estque reservata Pontifici in Bulla Cœnæ. Quamvis alibi non reperitur in jure communi hæc reservatio. Nec constituit hæc censura hæreticum vitandum, quousque denunciatus sit. Secunda pœna est Irregularitas juxta communem sententiam. De qua in materia de Irregularitate Tertia est pœna infamiæ, quæ hæreticum ipso jure, tum Civile, tum Ecclesiastico comitatur, suppositâ saltem criminis notoritate. Quarta est inhabilitas ad beneficium & officium publicum *c. Quicumque 8. Hæretici, de Hæreticis in 6.* de quo vide dicta de Irregularitate §. 4. Quinta est privatio Ecclesiasticæ sepulturæ *c. Quicumque cit.* De quo vide dicta §. 2. de Excommunicatione §. 9. Sexta est privatio omnis spiritualis jurisdictionis *c. Auctorimus, c. Apertè, c. Miramur 24. q. 1.* Quod tamen non est intelligendum de hæreticis occultis, qui adhuc suo modo sunt in Ecclesia in ordine ad effectus hujusmodi jurisdictionis præstandos. Idemque est de manifestis non denunciatis post Cœcilium Constantiense, ut DD. passim advertunt; qui soli denunciati sint vitandi extra casum extremæ necessitatis: etsi Nonnulli contradicant. Ratio est: quia excommunicatio (cui annexa est privatio jurisdictionis spiritualis) incurritur ab hæreticis jure Ecclesiastico, quæ proinde olim erat ferendæ sententiæ; & adhuc in extrema necessitate relinquatur ab Ecclesia post denuntiationem jurisdictionis ad abolendum; quamvis autem etiam non denunciati sint ex parte sua pri-

100. Requiritur, ut peccatum sit externum. Non sufficit tamen modò externum.

Sufficit occultum.

101. Pœna spiritualis Hæreticorum. 1. Excommunicatio.

2. Irregularitas. 3. Infamia.

4. Inhabilitas ad beneficium & officium.

5. Privatio Ecclesiasticæ sepulturæ. 6. Privatio jurisdictionis spiritualis.

An vel quilibet locum habeat in non denunciatis.

v. g.

Quaest. IX. De Poenis Infidelium signanter Hæreticorum. 187

vati, Ecclesia tamen pro bono innocentium hos tolerat, ut invitati ab innocentibus præstare possint, quæ antea.

Septima est privatio beneficiorum & aliorum officiorum rite obtentorum. De quo vide *Castro Palao disp. 4. pu. 5.*

Inter poenas temporales potissima est confiscatio omnium bonorum ipso facto incurrenda c. cum secundum leges, de Hæreticis in 6. Immo & privatio omnis jurisdictionis temporalis, & tituli quoque regni c. Absolutus, de Hæreticis, ubi Gregorius IX. absolvit subditos à debito fidelitatis, qui lapsis manifestè in hæresim aliàs generantur adstricti. Quibus accedit incapacitas testandi, successione seu hæreditatis, item exemptio filiorum à patria potestate, de quibus *Castro Palao disp. 5. punc. 26.* posteaquam totâ disputatione de pœna confiscationis sufficimè egerat.

Pœnæ corporales, quæ hæreticis imponi possunt, sunt pœna carceris, fustigationis, exilii, triremis, denique supplicium mortis, quod quidem imponi possit omnibus Hæreticis, de facto tamen imponitur solum impenitentibus, saltem fictione juris, relapsis, & in quibusdam aliis casibus. De quibus *Castro Palao disp. 6. pu. 2.* & alii. De modo quoque judicialiter procedendi in causis fidei fusè tractat idem *Castro Palao disp. 8.* & alii Auctores passim scribentes in locis, ubi videt officium Inquisitionis; quod quia his in locis non viget, consultò tractationem istius rei præmittimus.

Quænam Principes Belgii contra Hæreticos statuerint, vide in *Codice Belgico V. Ketters*, & apud *Asperum in Analysi juris Pontif. lib. 5. Tit. de Hæreticis*, & maximè in *Notitia juris Belgici l. 1. Tit. de summa Trinitate & Fide Catholica l. 9. Tit. de Hæreticis*, ubi in fine subdit: Hæresis crimen naturæ Ecclesiasticæ cognitionis est: Sed moribus nostris & ex Concordatis Brabantia illius vindictam etiam sæcularia tribuna persequuntur ex Constitutionibus Principum in Hæreticos laici. Sed quarum poenæ hodie non ita frequentantur. Ità ille.

Solum ostendendum nobis restat, quo modo crimè hæresis justè puniri possit supplicio corporali, etiam mortis. Quod quidem sibi metuentes negarunt olim *Donatistæ*, & postmodum *Joannes Hus, Lutherus* cum suis, ac improbant etiam Nonnulli *Calvinistæ*, difformes in hoc menti *Calvini*, qui *Michaëli Serveto* vivi comburium hoc titulo struxit: quo etiam *Valentinum Gentilem* hæresis convincente, Senatus Genevensis judicavit eum fuisse meritum mortem, à qua tamen simulatâ poenitentia fuit tunc liberatus: sed hanc eidem postea *Magistratus Bernensis* inflixit, teste *Benedicto Aretio* ministro Bernensi in Historia de justo supplicio *Valentini Gentilis*, ut refert *Spondanus ad annum 1561. n. 34.* *Herincx Sum. Theol. Pars III.*

Justè itaque & rectè hæreticos posse mortis supplicio puniri, habetur tamquam de fide certum, inquit *Viggers q. 11. a. 3. n. 16.* Oppositivè articuli *Joannis Hus & Lutheri* sunt damnati respectivè à *Concilio Constantensi* (in quo idem *Hus* cum *Hieronymo Pragensi* fuit traditus brachio seculari, dein conbustus) *sess. 15.* Et *Leone X.* Bullâ contra *Lutherum* Idem sancivit Ecclesia c. ad Abolendam, c. Excommunicamus (quod est delictum ex *Concilio Lateranensi* sub *Innocentio III.* de Hæreticis c. Super eo eod. Tit. in 6. Quod etiam Imperatores Christiani suis legibus firmarunt *L. Quicumque Cod. de Hæreticis*, ubi id de iis, qui illicita seu prava alios docere tentaverint, sancitur. Similiter *Michaël Imperator* apud *Paulum Diaconum l. 24.* capitalem poenam in Hæreticos constituit.

Quarum quidem Constitutionum justitia variè probari potest. Nam in primis in veteri Testamento, non solum decernebatur interfectio Pseudoprophetarum populæ ad cultum falsorum Deorum sollicitantium, *Deuteron. 13.* Sed etiam illorum, qui cultu unius Dei retento, aliter in religionem peccabant, loquentes in nomine Dei, quæ eis Deus non præceperat, *Deuteron. 18.* Prout etiam *Deuteron. 17.* jubetur interfici, qui ob superbiam, summi Sacerdotis imperio noluerit obedire. Exempla quoque sumpti supplicii de Idololatriis, seductoriibus, & inobedientibus, vide *Exodi 32. Josue 22. 3. Reg. 18. 4. Reg. 10.* Quis ergo non judicet æquissimas & divinis eloquiis consentaneas leges, quibus homines corruptissimi & alios corrumpentes, veritati, & summo sacerdoti Vicario Christi semper refractarii, ejusque contemptores, decernuntur è medio tollendi? Itaque hæc decreta & facta antiquorum, typum gesserunt securitæ aliquando in Ecclesia severitatis contra depravatores ac desertores doctrinæ Christianæ.

His adde, quod Hæretici in Scriptura dicantur fures & latrones, qui veniunt, ut occidant & mactent. Item lupi rapaces, non parentes gregi *Joan. 10. & Matth. 7.* Item *2. ad Timoth. 2.* hæresis comparatur cancer, qui totum corpus inficit, nisi maturè excindatur ferro: ergo Principes prudenter exterminant Hæreticos.

Eandem severitatem esse justam etiam docent Patres. Nam *Optatus l. 3. contra Parmenianum*, laudat factum *Masharii* præfati, quod aliquot *Donatistas* necasset, comparans illud factò *Moyfi, Phinees, & Eliaë*, qui idololatrias & desertores legis occiderunt. *Augustinus 2. Retract. 5. & Epist. 48.* ex proposito retractat, quod aliquando senferat, non esse vi externâ poenarum vgendos hæreticos ad fidem, & è contrâ probat id esse utilissimum; et si non videatur consuluisse supplicium mortis, nondum existente de hoc lege imperatoriâ, quâ paulò post mor-

Septima privatio beneficiorum & officiorum.

102. Poenæ temporales sunt confiscatio bonorum, privatio jurisdictionis temporalis &c.

103. Poenæ corporales vana, etiam mortis.

104. Notanda pro Belgio.

105. Quam justè imponi negant vana Hæretici.

Non tamen Calvinus.

106. Justè mortis supplicio puniri, inquit Viggers q. 11. a. 3. n. 16. est doctrina Catholica.

Patet ex declaratione Canonibus Ecclesiæ.

Legibus Imperatorum.

107. Idem colligitur ex divinis Testamenti ordinatione.

Et locutionibus Scripturæ novi Testamenti.

108. Item ex Patribus.

tem Marcianus & Valentinianus sanciverunt *L. Quicumque Cod. de Hereticis.* Alioquin eos censuit istis supplicio dignos, ut pater *lib. 2. contra Litteras Petiliani c. 86. Tract. 11. in Joannem,* & alibi. Plura Patrum testimonia videri possunt apud alios.

Unde hoc supplicium est in probata Ecclesie praxi positum; etiam diu ante tempora *Lutheri* (quidquid ipse impudenter mentatur) tum tempore Concilii Constantiensis circa Joannem Hus, & Hieronymum Pragensem (quos ineptè contemdit non fuisse hereticos) tum tempore Innocentii III. quo simul fuerunt exusti 180. Albigenes (ut refert *Bellarminus lib. 3. de Laicis c. 22.*) & *S. Bernardus*, ut ipse testatur *Serm. 66. in Cant.* Et Alexii Comneni Imperatoris, qui re considerata, omnibusque magistratibus, tam civilibus, quam Ecclesiasticis convocatis, sententiam tulit, ut igne combureretur Basilius auctor heresis Bogomilorum, ut refert *Euthymus in Panoplia Paris 2. Tit. 23. §. 52.* Et *S. Oprati*, cujus testimonium præsertimus. Denique Maximii Imperatoris, qui est Tyrannus, nõ egit tamen tyrannicè, occidendo Priscillianum heresiarcham cum sociis, ut refert *Hieronymus l. de Script. Ecclesiasticis,* & approbat *Epist. ad Crespionem c. 2.* Ad quod factum etiam videtur respicere *Leo Papa Epist. 93. ad Turribium,* & ipsum approbans.

II. Id ipsum probatur ratione: quia falsarii monetæ omnium iudicio merentur mortem; quid ni ergo falsarii religionis & verbi Dei? Deinde hæresis est gravissimum crimen, reipublicæ Christianæ maximè nocivum, ex cujus punitione redundat plurimum boni. Confirmatur: quia heretici nocent magis proximo, quàm latrones, occidendo animam, immo tollendo fundamentum omnis boni: reipublicam insuper tumultibus replent: impunitas quoque eorum, sicut facit multos torpentes, sic supplicia excitant ad considerationem gravitatis criminis, ejusque fugam & terrorem. Ipsi denique obstinatis beneficium est, quod è vita collantur, priusquam plures pervegant, ac errores suos multiplicent, cum summo damnationis incremento.

III. Accedit, quod tentatis successivè mitioribus remediis, experientia ostenderit, efficaciorẽ non esse viam, quàm obstinatos tempestivè mittere in locum suum. Quod si cum *Luthero* & similibus pestibus actum fuisset; non edèdõ gemeret Ecclesia, ulque modo cernens *uzania* hæresum recentiorum cum incredibili Ecclesie & animarum damno adeo exerevisse, & caput extulisse. Ut *Hieronymus* in illud *ad Galat. 5. Modicum fermentum totam massam corrumpit,* meritò dixerit: *Scintilla statim ut appa-*

ruerit, extinguenda est. Arius (adde, Lutherus, Calvinus &c.) una scintilla fuit, sed quia non statim oppressa est, totum orbem ejus flamma populata est.

Nec obstat, quod *Christus Matth. 18.* solum caverit, ut heretici haberentur, sicut Ethnicis & Publicanis, Apostolus quoque *ad Titum 3.* solum iusserit semel aut bis monitos vitari; ac in initio Ecclesie non fuerint occisi, sed tantum excommunicati. Nam *Christus* docet, quid agendum cuilibet particulari Christiano; & Apostolus instruit Episcopum, cujus est devitare & devitandos hereticos declarare, non acquiescentes correptioni: non negare autem, quin exigente id bono communi, possint per Principes & Magistratus, prævio Ecclesie iudicio, occidi. Ecclesia quoque in principio sub Ethnicis Principibus oppressa congruè non poterat hoc remedium adhibere. Deinde ipsa pro sua mansuetudine pedetentim mitiora juxta humanam apprehensionem probavit; v.g. excommunicationem, dein multas pecuniarias, exilia, tandem coacta ultimum adhibere remedium, dum cerneret id esse efficacius tollendis malis & incommodis. Quamvis ipsi gladium non eximat per se; sed per sæcularem potestatem, cui post causæ discussionem hereticum tradit puniendum, prævia, si clericus seu sacerdos sit, depositione seu degradatione.

Non obstat etiam illud *Chryostomi hom. 47. in Matth. Non prohibet Christus Concilium hæreticorum dissipare, ora obstruere, libertatem loquendi concedere. Veram interficere & trucidare.* Ubi alludit ad illud *Christi Matth. 13. Sinite utraq;* (scilicet triticum & *uzania*) crescere usque ad messem. Nam etsi doctrina opposita, tunc in Ecclesia nondum satis eliquidata, tradidisset (ut putant Nonnulli) id ejus hodiernæ certitudini minime obstare posse constat. Quamvis alii putent eum loqui ad sensum parabolæ (quæ tamen ad litteram non agit de hereticis, sed universim de malis) quod scilicet non sint interficiendi, cum periculo radiandi triticum, quando videlicet periculum est, ne plectantur innocentes, dum nocentes non sunt facti poti; sive potius, ne hi ob potentiam suam, suorumque fautorum, opprimant Catholicos, plulque mali oriatur; tunc enim à rigore quiescendum est; ut monet *Augustinus 1. 3. contra Epist. Parmeniani c. 3.* Aliæ objectiones vide apud *Bellarminum. l. 3. de Laicis c. 22.*

Restat hic tractatio de Blasphemia, quædam hæreticæ est, opponitur fidei. De ea amen commodius in *Cætera de Religione* agetur.

109. Ex antiqua in Ecclesia praxi.

110. Idem probatur ex ratione.

111. Et experientia.

112. Dissimulatio in Luthero adhibita quàm perniciofa Ecclesie fuerit.

113. Notabile dictum Hieronymi.

112. Occurrunt objectionibus in Scriptura pei-

Cur ab initio Ecclesia non fuerit hereticis morte puni-

113. Auctoritas Chryostomi innixa verbis Christi Matth. 13. dicensur.

